

İSTANBUL BAROSU ENGELLİ HAKLARI MERKEZİ İÇTİHAT BÜLTENİ

Av. Elif Başak Dereci - Av. Mert Önal

Editörün Notları

AVUKAT ELİF BAŞAK DERECİ

Herkese Merhaba!

İstanbul Barosu Engelli Hakları Merkezi Ayrımcılıkla Mücadele Alt Komisyonu olarak düzenlediğimiz sekizinci içtihat bülteni ile karşınızdayız. Bu sayımızda iki adet Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu ("TİHEK") kararını inceleyeceğiz.

Kararların, bilhassa engelli/sakat bireylerin hak ihlallerine karşı izlenebilecek yollar açısından emsal olmasını ve başvuruculara yol göstermesini umuyoruz.

İçindekiler:

- Editörün Notları 1
- TİHEK: 2023/844 2 sayılı Kararı
- TİHEK: 2024/115 3 sayılı Kararı

TİHEK: 2023/ 844 sayılı Kararı

Başvuru, başvuranın kızının işitme engeline uygun eğitim alabilmesi amacıyla Çocuklar İçin Özel Gereksinim Raporu (ÇÖZGER) alma sürecinin deprem sebebiyle askıda kaldığı ve bu sebeple mağduriyet yaşandığı iddialarına ilişkindir.

DEĞERLENDİRME

TİHEK, engelli bireylerin sağlık, eğitim, rehabilitasyon gibi sosyal ve ekonomik haklar ile hizmetlerden eşit şekilde yararlanabilmesi için deprem gibi mücbir sebep teşkil edebilecek durumlarda muhatap İdare tarafından gerekli ve uygun önlemlerin alınması ve istisnai düzenlemelerin yapılması ile olası mağduriyetlerin oluşmasının engellenmesi gerektiğini vurgulamıştır.

TİHEK, muhatap İdare tarafından başvuranın ÇÖZGER alma sürecindeki işlemlerinin tamamlanması amacıyla mevcut olan düzenlemelerde istisna tanınmaması ile gerekli uygun önlemlerin alınmaması sebebiyle başvuranın nesnel olarak haklılaştırılmayan dezavantajlı bir duruma düştüğüne ve engellilik temelinde ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine kanaat getirmiştir.

Sonuç olarak Kurul, erişilebilirliğin bir süreç gerektirdiğinin kabulü ile birlikte muhatap tarafından mevcut soruna ilişkin aşamalı dahi olsa bir çözüm önerisi sunulmadığı, bir plan ortaya konulmadığı veya alternatif çözüm önerilerinin değerlendirilmediğini ve muhatabın erişilebilirliği sağlama konusunda isteksiz davrandığını belirterek, muhatabın sağlanması gereken erişilebilirliği sağlamadığı için başvuranın dolaylı ayrımcılığa maruz bırakıldığına **ve ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine** kanaat etmiştir.

TİHEK: 2024/115 sayılı Kararı

Başvuru, görme engelli avukat olan başvuranın mobil bankacılık üzerinden uzaktan kimlik tanıma sistemi ile müşteri olma talebinin muhatap Banka tarafından yerine getirilmemesinin ve hissedilebilir yüzey bulunmaması nedeniyle muhatap Banka şubesinin erişilebilir olmamasının engellilik temelinde hem banka hem de Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu ("BDDK") tarafından ayrımcılık yasağı ihlali teşkil ettiği iddiasına ilişkindir.

DEĞERLENDİRME

Banka şubesinin erişilebilir olmadığı iddiası açısından TİHEK, muhatap bankanın talebin ardından şubenin erişilebilir hale getirildiğine dair görüntü paylaştığını ancak başvuranın şubeye gittiği ve görüş yazılarının sunulduğu süreçte şubenin erişilebilir olmadığını anlaşıldığını belirtmiştir. Erişilebilirliğin, zaman alabilecek olsa da en başta gözetilmesi ve yapıların erişilebilir tasarlanması gerektiğini belirten Kurum, bu yönden dolaylı ayrımcılık bulunduğu karar vermiştir. TİHEK, BDDK'nın üzerine düşen denetleme yükümlülüğünü yerine getirmediğini, herhangi bir yönlendirmede bulunmadığını ifade ederek dolaylı ayrımcılıktan muhatap banka ile birlikte sorumlu olduğuna hükmetmiştir.

TİHEK, şubede işlemin geciktirildiği iddiası ile ilgili, kamera kayıtlarından farklı bir muamelenin anlaşamadığını, farklı muamelenin kabulü için makul şüphenin ötesinde ispat yapılması gerektiğini ancak olayda böyle bir durum bulunmadığını belirtmiştir. Kurum, muhatap bankanın çalışanları için engelli müşterilerle iletişim hususunda zorunlu eğitimleri bulunması nedeniyle bu yükümlülüğün yerine getirildiğine karar vermiştir.

Uzaktan kimlik tanıma sistemi ile hesap açamamaya yönelik Kurum, mevzuat çalışmalarının devam ettiğini, bu uygulamanın yeni olduğunu, muhatap bankanın mevzuat çalışmalarına atıf yaptığını ve süreç hakkında bir takvim hazırlanarak sürecin hızlandırılacağını belirttiğini, erişilebilirlik zaman alabileceğinden ayrımcılık bulunmadığına hükmetmiştir.

Sonuç olarak Kurum, fiziksel erişilebilirlik iddiaları açısından **ayrımcılık yasağı ihlali yapıldığına** ve **muhatap banka ve BDDK'ya idari para cezası uygulanmasına** karar vermiştir.